

**Йоганн Вольфганг Гете (1749-1832)
«Вільшаний король» (1782)**

1. Жанр. Балада

2. Історія створення. В основі балади Гете - старонорвезька народна балада "Танець ельфів" та данська народна пісня «Дочка короля ельфів». Данська народна пісня "Дочка короля ельфів": донька Лісового царя (володаря природи) зустрічає в нічному лісі Олуфа. Танцюючі ельфи заворожують своїм танком непроханого гостя, а донька Лісового царя насилає на нього смертельну хворобу, і весілля Олуфа не відбулося.

В цій легенді відобразився страх людини перед ворожими і таємничими силами природи. Данська легенда була відома багатьом митцям, про що свідчать твори Й.-В. Гете («Вільшаний король»), В. Жуковського («Лісовий цар») та Ф. Шуберта («Лісовий цар»). За мотивами балади Гете українські письменники написали свої твори: П. Куліш («Вільшаний цар»), М. Рильський («Вільшаний король»), Д. Загул («Вільховий король»), Б. Грінченко («Лісовий цар»).

Гете у своїй баладі «Вільшаний король» використовує фольклорні мотиви, переосмислює згадані легенди, вкладаючи у неї моральний і філософський зміст.

3. Сюжет. Батько з сином повертаються лісом додому вночі, бо затрималися. Хлопчик чує, як до нього звертається Вільшаний король, кличе його до себе, але батько не зважає на переживання сина, мотивуючи це багатою дитячою фантазією. Діалог батька і сина - розкриває почуття героїв. **Кульмінацією та одночасно розв'язкою** твору є загибель хлопчика, який все-таки потрапляє до Вільшаного короля.

4. Композиція. Вірш складається з 8 строф (катренів)

5. Структура балади

Реальний план	Фантастично-міфологічний	Морально-філософський
Батько і син повертаються додому через темний нічний ліс; нічні страхи дитини; хвороба та смерть дитини; туман, верби, вітер	Вільшаний король, його дочки. Міфологічні образи й природа олюднюються	Стосунки природи й людства; розум не завжди може пояснити емоції, відчуття

6. Тема. Страх людини перед таємничими силами природи

7. Ідея. Небезпечно втручатися у світ природи, це загрожує життю. Світ природи — таємничий. Він приваблює і лякає людину одночасно. До кінця пізнати природу неможливо.

8. Конфлікти твору

дорослий ↔ дитина; батько ↔ син; життя ↔ смерть; надія ↔ відчай; реальне ↔ фантастичне

9. Настрій. Напружений, хвилюючий, драматичний, тривожний, трагічний

10. Характеристика героїв

Син: тремтить, мерзне, уразливий, занепокоєний, боїться

Батько: впевнений, сміливий, переживає за сина, люблячий, поспішає

Вільшаний король: таємничий, принадливий, чарівний, могутній, лякає

11. Сприйняття світу природи батька й сина

Дитина	Батько
Бачать природу	
в образах	реально
Бояться	
Вільшаного короля	хвороби дитини
Сприймають дійсність	
серцем, через почуття	розумом, через логіку
<i>Інтуїтивне світосприйняття</i>	<i>Раціональне світосприйняття</i>

12. Образи-символи балади.

- Вільшаний король — природа;
- вільха (низинне дерево) — символ поєднання в одне ціле води і землі; символ печалі, туги, долі;
- ніч — стихія непізнаного, нерозвинених можливостей; стихія злих сил.
- вітер — символ руйнації й оновлення; дух (подих) Всесвіту; символ свободи, швидкості.
- туман — символ блукання і невизначеності шляху;
- тупіт коня — рух природи й людства вперед
- хлопчик — людство;
- батько й син — втілення різних поглядів на світ, природу

13. Розмір та вид стопи: п'ятистопний ямб.

14. Спосіб римування: паралельне – аабб

15. Художні засоби. Епітети: «час нічний», «король вільшаний», «хвостатий пан», «вранішній туман», «любє дитя», «квіти прекрасні», «королівни вільшані»; метафори: «верби сивіють в даліні»

ВІЛЬШАНИЙ ЦАР Переклад Пантелеймона Куліша	ЛІСОВИЙ ЦАР Переклад Бориса Грінченка	ВІЛЬШАНИЙ КОРОЛЬ М.Рильський
<p>Хто їде під вітер нічною добою, Синка на сидельці везе під полою? Коня острогами раз по раз торкає, Дитину до себе в тепло пригортає. «Чого се ти, синку, очиці ховаєш?!» — Вільшаний цар, тату, хіба не вбачаєш? В короні вітластий, кудлатий, патлатий, Сягає рукою, мов хоче піймати. «Коханий мій хлоню, ходімо зо мною,</p>	<p>Хто їде в негоду тим лісом густим? То батько, спізвившись, і хлопець із ним. Обнявши малого, в руках він держить, Його пригортає, його він пестить. — Чом личко сховав ти, мій синку малий? — Ой тату! Чи бачиш? — Он цар лісовий: У довгій кереї, в короні... дивись! — То, синку, тумани навкруг простяглись. «Мій хлопчику любий, до</p>	<p>Хто пізно так мчить у час нічний? То їде батько, з ним син малий. Чогось боїться і мерзне син — Малого тулить і гріє він. — Чому тремтиш ти, мій сину, щомить? — Король вільшаний он там стоїть! Він у короні, хвостатий пан! — То, сину, вранішній туман! «Любє дитя, до мене мерщій! Будемо гратись в оселі моїй, Квіти прекрасні знайду тобі я, У злото матуся одягне моя». — Мій тату, мій тату, яке страшне!</p>

<p>Гулятимем гарно-прегарно з тобою! Квітками в нас пишно лука процвітає, Парчею матуся мене зодягає». — Хіба твоє ухо, татусю, не чує, Що цар той вільшаний зо мною жартує? — «Спокійся, дитино, нічого немає, Се вітер у листі сухім завиває». — Вродливий мій хлоню, ходімо зо мною! Гуляти царівни там будуть з тобою, З тобою гуляти, вночі танцювати, На вітті гойдати, коточка співати... «Хіба ти не бачиш, татуню, вільхівен, Танців і гойдання маленьких царівен?» — Я бачу, мій синку, в гаю на майдані Колишуться верби в густому тумані. «Люблю тебе, хлоню, за личко принадне, Не хочеш по волі — неволя притягне!» — Татуню, татуню! Мене він хапає! Вільшаний цар душу мою пориває... Щомага став батько коня з ляку гнати, Маленька дитина — стогнати-конати. В домівці не радість його зустрічала: Дитина мовчала, дитина сконала.</p>	<p>мене сюди На луки зелені ти гратись іди; В моєї матусі є пишні квітки, Гаптовані злотом тобі сорочки». — Ой тату, він кличе на луки рясні, І квіти, і злото дає він мені. — Нема там нічого, мій синочку. Цить! То вітер між листям сухим шелестить. «До мене, мій хлопче, в дібровах густих Дочок уродливих побачиш моїх, Вестимуть таночок і будуть співати, Співаючи, будуть тебе колихати». — Ой тату, мій тату, туди подивись: В танку королівни за руки взялись... — О ні, усе тихо у темряві там: То верби старії схилились гіллям. «Мене, хлопче, вабить урода твоя: Чи хочеш — не хочеш, візьму тебе я!» — Ой тату, вже близько!.. Він нас дожене! Він давить, він душить, він тягне мене!.. Наляканий батько не їде — летить... А хлопець нудьгує, а хлопець кричить. Добіг він додому і дивиться він: В руках уже мертвий лежить його син.</p>	<p>Як надить вільшаний король мене! — Годі, маля, заспокойся, маля! То вітер колише в гаю гілля! «Хлопчику любий, іди ж до нас! Дочки мої у танку в цей час, Дочки мої тебе прийдуть стрічать, Вітати, співати, тебе колихати!» — Мій тату, мій тату, туди подивись! Он королівни вільшані зійшлись! — Не бійся, мій синку! Повір мені: То верби сивіють в далині! «Мені, хлопче, люба краса твоя! З неволі чи з волі візьму тебе я!» — Мій тату, мій тату, він нас догнав! Ой, як болюче мене він обняв! Батькові страшно, батько спішить, В руках його хлопчик бідний кричить; Насилу додому доїхав він, В руках уже мертвий лежав його син.</p>
--	--	--

Джерела

- Кадоб'янська Н.М.** Зарубіжна література: підручник для 9 класу загальноосвітніх навч. закладів. – Х: Тов-во «СИЦІЯ», 2017
- Ковбасенко Ю. І.** Зарубіжна література: підручник для 9 класу загальноосвітніх навч. закладів. – Київ: Літера ЛТД, 2017
- Паращич В. В.** Усі уроки зарубіжної літератури. 9 клас. I семестр. — Х. : Вид. група «Основа», 2017.
- Чередник Л. А.** Світова література. 7 клас: Авторські уроки. — Х.: Веста, 2011.
- Чорна О. В.** Усі уроки зарубіжної літератури. 7 клас — Х.: Вид. група «Основа», 2008.